

سوفوجیموتو

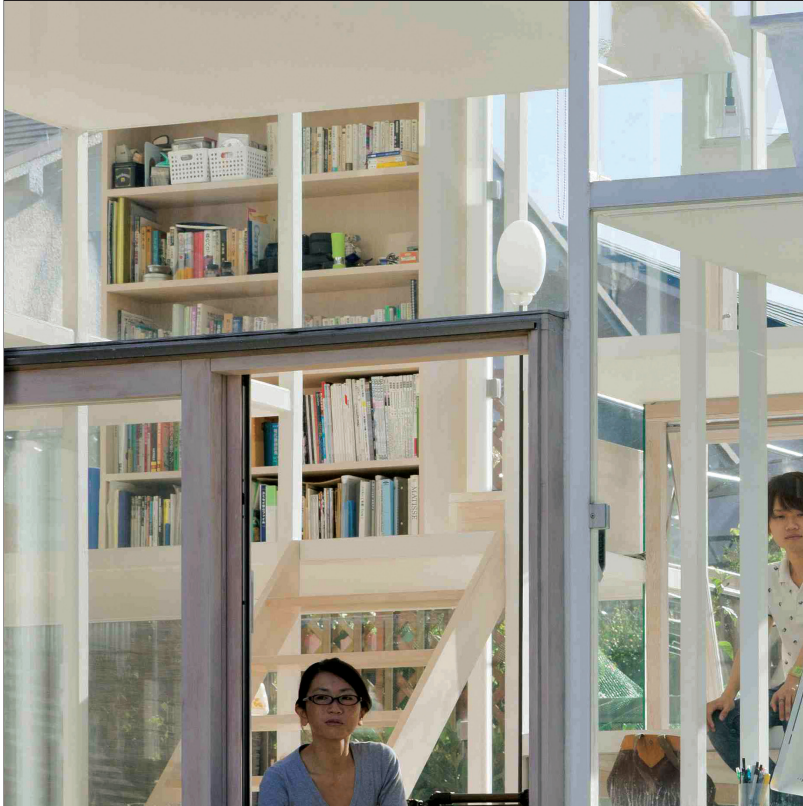
“جنگل، غار و آشیانه؛ فصلی نو در معماری خانه‌های ژاپنی”

یاشار محمدی - البرز محمدی

سوفوجیموتو

”جنگل، غار و آشیانه؛ فصلی نو در معماری خانه‌های ژاپنی“

یاشار محمدی - البرز محمدی

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

کتابخانه کسری

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

یکصد طراح معاصر سو فوجیموتو

ترجمه و تالیف: یاشار محمدی، البرز محمدی

دبیر مجموعه: نیما طالبیان - سیما نبی زاده
صفحه آرایی و چاپ: نیما طالبیان - مینو جامی
چاپ اول: پاییز ۱۳۹۳
شمارگان: ۱۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ آستان قدس رضوی
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۰۹-۲۵-۹

انتشارات: کتابکده کسری

نشانی انتشارات: مشهد - فلسطین ۱۴ - پلاک ۱۰ تلفن: ۷۶۷۰۰۱۹ / ۷۶۴۱۳۷۲ - ۰۵۱۱
کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات محفوظ می‌باشد.

مرکز پخش: کتابکده کسری

تلفن: ۷۶۷۰۰۱۹ - ۰۵۱۱ همراه: ۳۰۱۷۱۸۱ - ۰۹۱۵

پیشگفتار ناشر

... آیا معماران باید از گرایش‌های جدید در «طراحی گرافیک» باخبر باشند؟ آیا گرافیست‌ها باید از «طراحی صنعتی» چیزی بدانند؟ آیا نوآوری‌ها در «طراحی شهری»، «طراحی صحنه»، «طراحی لباس»، «طراحی خودرو» و «طراحی فرش» با یکدیگر در ارتباط‌اند؟ چرا برخی از گرافیست‌ها «طراح داخلی» می‌شوند؟ چرا بسیاری از معماران خود را در «طراحی گرافیک» صاحب نظر می‌دانند و یا طراحان صنعتی به «طراحی مُد» می‌پردازند؟ آیا سبک‌های هنری در تمامی گرایش‌های طراحی تأثیر می‌گذارند؟ طراحی یا دیزاین (Design) چیست که مرزهای آن تا این حد نامشخص است؟ طراح یا دیزاینر (Designer) کیست؟ ...

تفاوتی ندارد که معمار باشیم یا شهرساز، طراح صنعتی یا طراح لباس، مطالعه سبک‌ها و جنبش‌های هنری و به طور کلی «تاریخ هنر» برای ما طراحان یک ضرورت است. باید دلایل پیدایش سبک‌ها و گرایش‌های مختلف هنری را بدانیم، بسترهای فرهنگی، اجتماعی و فلسفی این تغییرات را بشناسیم و قادر به تحلیل ویژگی‌های هنری دوران خود باشیم. این یک ضرورت است. ضرورتی که به نظر می‌رسد رفته رفته در میان دانشجویان و محافل دانشجویی رنگ می‌بازد. ضرورتی که بسیاری از ما فرصت پرداختن به آن را نداریم و یا اساساً مطالعه آن را جنبی و غیرضروری می‌دانیم. همان‌طور که مطالعه ادبیات، رمان، روزنامه و سایر نشریات برایمان غیرضروری شده است. آیا می‌توان «عادت به نخواندن»، که در نسل ما نهادینه شده را اصلاح نمود؟ از کجا باید شروع کرد؟

«یکمصدطراح معاصر» نخستین مجموعه در ایران است که با هدف تجزیه و تحلیل آثار و اندیشه‌های طراحانی از رشته‌ها و گرایش‌های مختلف منتشر می‌شود. این مجموعه نه به معرفی مشاهیر معماری و معماران «سوپرستار» اختصاص دارد و نه اصولاً به معرفی بسنده می‌کند، بلکه به تحلیل و نقد پرداخته و طراحانی را معرفی می‌کند که کمتر در نشریات و کتب فارسی نامی از آن‌ها برده شده است. حتی اگر طراح صاحب نامی نظیر «رم کوله‌هاوس» یا «ازا حدید» در میان این طراحان انتخاب شده باشد، سعی شده است تا به آثار متأخر و مبانی نظری معاصر در طراحی آنان پرداخته شود.

از آنجا که اکثر مخاطبین «انتشارات کتابکده کسری» دانشجویان معماری و رشته‌های وابسته به آن می‌باشند، انتظار می‌رود که مخاطب اصلی این مجموعه نیز معماران باشند. بدین ترتیب آشنایی معماران با طراحان و شیوه‌های طراحی در سایر رشته‌ها را می‌توان هدف اصلی از انتشار این مجموعه دانست. همچنین طبیعی است که با توجه به حوزه تخصصی انتشارات و دبیران این مجموعه، بیشتر آثار به معرفی معماران اختصاص خواهد یافت، اما امیدواریم با همکاری شما طراحانی که در

سایر رشته‌های طراحی صاحب نظر هستید به معرفی طراحان تاثیرگذار در تمامی رشته‌های طراحی نیز بپردازیم.

«یکصد»، استعاره‌ای است از «بسیار»، هدف اما رسیدن به عدد صد نیست، ممکن است با استقبال خوانندگان و همکاری نویسندگان و مترجمان تعداد کتب این مجموعه از یکصد نیز فراتر رود، شاید هم این مجموعه چون بسیاری از نمونه‌های مشابه در میانه راه متوقف شود، کسی چه می‌داند! هدف اما شروع مجموعه‌ای است که پایانی بر آن متصور نیستیم، کاری گروهی که ممکن است سال‌ها ما را گردهم آورد، بهانه‌ای برای ارتباط با دانشجویان، اساتید، مترجمین و هنرمندان فعال در سایر گرایش‌های طراحی و در نهایت ارتقا آگاهی و مطالعه طراحان. با این حال آینده و نتایج حاصل از انتشار این مجموعه برای ما هم نامشخص است. شاید سال‌ها پس از امروز این مجموعه به منبعی برای مطالعه «تاریخ طراحی معاصر» تبدیل شود، شاید باب گفتگو میان هنرمندان و طراحان رشته‌های مختلف باز شود، شاید بزرگواری پیدا شود و چنین مجموعه‌ای را برای طراحان ایرانی گردآوری کند، باز هم باید گفت: کسی چه می‌داند!

"سو فوجیموتو"، معمار جوان و سرشناس ژاپنی پیشگام سبک معماری نوینی است که قطعا در آینده بیشتر از آن خواهیم شنید. معماری شفاف و خارق العاده فوجیموتو در ایران چندان شناخته شده نیست، از این رو در سومین کتاب از مجموعه یکصد طراح معاصر به معرفی مبانی فکری و همچنین آثار وی پرداخته ایم. نخستین جلد از این مجموعه به معرفی "ریکاردو لگورتا"، معمار مکزیکی و دومین کتاب از این مجموعه به معرفی "هرزوگ و دمورن" اختصاص دارد.

از آقایان یاشار و البرز محمدی برای تدوین و ترجمه کتاب حاضر سپاسگزاریم. همچنین از سرکار خانم مینو جامی که اصلاح تصاویر و مدارک کتاب حاضر را قبول کردند قدردانی می‌کنیم. امیدواریم سایر آثار این مجموعه در زمانی کوتاه‌تر و با کیفیتی بالاتر منتشر شوند.

از شما دعوت می‌کنیم تا قلم به دست گرفته و ما را در انتشار این مجموعه یاری کنید. بی شک هر پیشرفتی مدیون نقد و انتقاد است، از شما که به نقد و بررسی این مجموعه خواهید پرداخت سپاسگزاریم. لطفا نظرات خود را به آدرس‌های اینترنتی زیر ارسال کنید.

سیما نبی‌زاده - نیما طالبیان
تیرماه ۱۳۹۳

Email: nimatalebian@yahoo.com
Email: sima.nabizadeh@gmail.com

فهرست

۶	چرا فوجیموتو؟
۷	مقدمه مولف
۸	معرفی طراح (معمار)
۱۱	فصل: نقد و بررسی اندیشه‌ها
۱۳	پیوند انسان‌ها و گسست در پلان و مقطع
۱۷	تحلیل ویژگی‌های معماری فوجیموتو در گفتگو باریو نیشیزاوا
۳۲	آینده بدوی
۴۸	گفتگویی صمیمی با سو فوجیموتو
۵۲	فصل: نقد و بررسی آثار
۵۴	آینده بدوی، سوئیس - ۲۰۰۱
۵۸	خوابگاه برای افراد معلول ذهنی، ژاپن - ۲۰۰۳
۶۴	خانه تی، ژاپن - ۲۰۰۵
۶۸	مرکز کودکان، ژاپن - ۲۰۰۶
۷۶	خانه گروهی در نوپوریستسو، ژاپن - ۲۰۰۶
۸۰	خانه ۷/۲، ژاپن - ۲۰۰۶
۸۴	خانه آتلیه، ژاپن - ۲۰۰۶
۸۸	خانه ا، ژاپن - ۲۰۰۷
۹۶	خانه چوبی نهایی، ژاپن - ۲۰۰۸
۱۰۰	خانه باغ، ژاپن - ۲۰۰۸
۱۰۴	خانه پیش از خانه، ژاپن - ۲۰۰۸
۱۱۴	خانه ان، ژاپن - ۲۰۰۸
۱۲۲	خانه اچ، ژاپن - ۲۰۰۹
۱۳۲	ساختمان بنتون، ایران - ۲۰۰۹
۱۳۸	پل رودخانه دراوا در ماریبر، اسلوونی - ۲۰۱۰
۱۴۰	نمادی نو برای آلدگیت، انگلستان - ۲۰۱۰
۱۴۴	خانه ا.ام، ژاپن - ۲۰۱۰
۱۵۲	کتابخانه دانشگاه هنر موساشینو، ژاپن - ۲۰۱۰
۱۵۸	آپارتمان توکیو، ژاپن - ۲۰۱۰
۱۶۶	خانه ان.ای، ژاپن - ۲۰۱۱
۱۷۲	خانه ک، ژاپن - ۲۰۱۳
۱۸۰	غرفه ژاپن در گالری سرپنتاین، انگلستان - ۲۰۱۳

چرا فوجیموتو؟

آثار فوجیموتو سه رویکرد اصلی در معماری متداول را رد کرده و به باد انتقاد می‌گیرند: عملکردگرایی، انسان محوری و اولویت سوژه (انسان) بر "تجربه" (مکان)، شاید دو رویکرد نخست را بتوان با برخی جریان‌های معماری پسامدرن مشترک دانست اما انتقاد فوجیموتو ارتباط مستقیمی با معماری مدرن نداشته و عمق تاریخ معماری را هدف قرار می‌دهد. همچنین تعبیر فوجیموتو از تجربه نیز با وجود ریشه داشتن در مکتب "پدیدارشناسی" کاملاً منحصر به خود وی است. همین تعبیر متفاوت فوجیموتو از تجربه مکان است که به خلق معماری متفاوتی می‌انجامد که حتی با دیگر معماران طراز اول ژاپنی نظیر آندو، کوما، ایتو، سوجیما و نیشیزاوا قابل مقایسه نیست. فوجیموتو نیز همچون معماران ذکر شده جنبه‌های لطیف، متافیزیکی، سنتی و اجتماعی معماری سبک ژاپنی را در آثار خود حفظ می‌کند، اما با این وجود معماری مانیفست گونه وی دعوت به چیزی فراتر از چنین قراردادهای کشف شده‌ای است؛ "دعوت به تجربه متفاوت زندگی از طریق تجربه متفاوت معماری".

هرچند فوجیموتو از مخاطب می‌خواهد که خود به معماری سر و شکل داده و "شیوه زندگی" خود را بر فضا تحمیل کند اما به راستی چنین شیوه‌ای از زندگی، در مرحله نخست توسط معمار و فضای طراحی شده بر مخاطب تحمیل و یا به تعبیر بهتر پیشنهاد می‌شود. به همین دلیل بسیاری از آثار وی غیر قابل سکونت به نظر می‌رسند، بدیهی است که نمی‌توان در خانه‌ای زندگی کرد که فوجیموتو طراحی کرده باشد و همچنان به شیوه‌ای زندگی کرد که قواعدش پیش از آن در سایر فضاهای معماری شکل گرفته باشد پس به راستی فوجیموتو از مخاطب خود چه می‌خواهد؟

فوجیموتو معماری را به مثابه یک زبان یا یک ساختار می‌شناسد اما نه تنها روابط کلیشه‌ای، بلکه تمامی روابط ساختاری و نهادینه میان انسان، فضا، متریا، اشیاء، معماری و جهان خارج را دگرگون می‌کند. درک فوجیموتو از معماری به مثابه ابزاری برای آسایش آدمی نیست، دیدگاه وی به مراتب عمیق‌تر و پیچیده‌تر است. فوجیموتو پدیدارشناسی نوینی از معماری را ارائه می‌کند. این پدیدارشناسی هرچند وامدار شولتز، هایدگر و هوسرل بوده و "تجربه مکان" در کانون توجه آن قرار دارد اما خوانش فوجیموتو از هر دو مفهوم (تجربه و مکان) به کلی متفاوت است. بدون آگاهی از تعبیر فوجیموتو از این دو مفهوم، معماری وی در حد کلماتی نظیر شفاف، سبک، سازه گرا، ژاپنی و... نزول پیدا می‌کند. از این رو توصیه می‌شود پیش از مشاهده آثار این معمار، بخش نخست از کتاب که به معرفی دیدگاه‌های فکری فوجیموتو اختصاص دارد به دقت مطالعه شود.

سیما نبی‌زاده - نیما طالبیان

مقدمه

خلق یک اثر معماری در واقع پاسخگویی به نیازهایی انسان توسط معمار است. بدون شک صرف یک طراحی زیبا پاسخی مناسب نخواهد بود بلکه طراحی پاسخگو ترکیبی است از فهم نیاز، شناخت بستر و درک انسان به عنوان مهم‌ترین عامل تاثیرگذار در خلق اثر. مسأله‌ای که شاید اغلب در خلق اثر معماری به فراموشی سپرده می‌شود، نقش با اهمیت انسان در شکل‌گیری تعامل دو سویه وی با فضا است. شاید بهترین راه برای فهم چگونگی ارتباط میان انسان و معماری، مطالعه بدوی‌ترین سرپناه‌هایی باشد که اجدادمان برای خود خلق کرده بودند. غارها، فضاهایی بودند که به معنای واقعی برای پاسخ به نیاز انسان به داشتن سرپناه انتخاب شدند و برای تحقق "سکونت" در آن‌ها، تعاملی دو سویه میان "ساکن" و "مسکن" اتفاق می‌افتاد؛ هم غار اندکی توسط ساکنین تغییر می‌یافت و هم ساکنین بر اساس ویژگی‌های ثابت غار خود را تغییر می‌دادند. در این میان معماری که اهمیت این مسأله را درک کرده باشند، می‌توانند آثاری خلق کنند که در گذر زمان کمتر دستخوش تغییر یا حتی تخریب قرار گیرند. فوجیموتو یکی از این معماران است که با بیان نظریاتش در مورد اهمیت نقش گذشته در معماری آینده یا همان "آینده بدوی" توجه زیادی را به خود جلب کرده است. ضمن مطالعه آثار این معمار متوجه خواهیم شد که چگونه نقش انسان در یک اثر معماری می‌تواند تعیین‌کننده باشد. استفاده صحیح از ابعاد و اندازه‌های انسانی، توجه به حضور انسان در اثر، استفاده صحیح از متریا ل در ساخت و توجه به بستری که معماری در آن شکل می‌گیرد، همه از ویژگی‌هایی بارز آثار فوجیموتو به شمار می‌روند. هرچند فوجیموتو به تازگی توانسته خود را در عرصه بین‌المللی مطرح کند با این وجود مباحث نظری وی بحث‌ها و انتقادهای بسیاری را در نشریات تخصصی و فضاهای آکادمیک به دنبال داشته است.

منبع اصلی در گردآوری این کتاب، شماره ۱۵۱ مجله "آل کروکی" بوده که خود منبعی جامع است، با این وجود سعی شده تا با افزودن چند مقاله و مصاحبه نظریات وی کامل‌تر معرفی شوند. در فصل دوم نیز سعی شده تا با بررسی مهمترین آثار معماری فوجیموتو - چه آن‌ها که به مرحله اجرا درآمده‌اند و چه پروژه‌هایی که در حد کانسپت باقی مانده‌اند - چگونگی تجسم یافتن ایده‌ها و نظریات نوین وی در قالب آثار معماری بررسی شوند.

در این فرصت از دبیران این مجموعه بابت انتخاب و پیشنهاد "سو فوجیموتو"، ویراستاری مطالب و تلاش در انتشار مجموعه کتب "یکصد طراح معاصر" صمیمانه قدردانی می‌کنیم.

SOU FUJIMOTO

Yashar Mohammadi - Alborz Mohammadi

9 786006 509259

شهرسازی
معماری و
کتابخانه تخصصی هنر